

Pásztor Levente

Részletek Suba Pál szatmári 12-es honvéd naplójából

Tartalom

Bevezetés	3
A magyar királyi 12. honvéd gyalogezred a Nagy Háborúban	4
Suba Pál életútja röviden	5
Részletek a naplóból.....	6
1917. Húsvét	6
„A Húsvét napját csak a szenvedésről emlegethetem”	6
1917. május 22-23. konstanjevicai harcok a X. isonzói csatában.....	7
„Én egyedül rohamoztam és foglaltam el a tábori őrsállást”	7
1918. június 22-23. A Piavénál.....	10
„Minden ember átjött a Piavén, szegény mind nyakig vízben”	10
1918. augusztus: Békebeli feladatok a front mögött.....	12
„Mese dolgom van...”	12
1918. október-november: Az utolsó háborús napok	13
„Nyomorult béke lesz ebből”	13
Összefoglalás	15
Melléklet.....	16
Felhasznált irodalom, gyűjtemények.....	20
Nyilatkozat	21

Bevezetés

Munkámban a szatmári 12-es honvédeknel szolgáló Suba Pál zászlós harcéri naplóján keresztül mutatom be a Nagy Háború lövészárkaiban szorongó egyszerű embert. A pályamunkámat képekkel színesítem, melyek szintén Suba zászlós hagyatékából származnak, ezek helytörténeti kutatómunkám során egy padlásról kerültek elő. A 71 oldalból álló füzet az olasz fronton és a hátszágban íródott. 1917. április 7-től, rövid megszakításokkal egészen 1918. november 10-ig öleli fel az ott történeteket. A teljes napló elemzésére nincs lehetőségem, ezért azokból a számomra érdekesebb részleteket emeltem ki. A törzsrészt a háború, béke és vallás pillérekre helyeztem, főhősünk ezek köré épült gondolatai a napló legértékesebb részei. A bekezdések időrendben vannak, azonban mindegyik rész önállóan értelmezendő. A jobb olvashatóság érdekében központosítottam a szöveget és az érthetőség miatt javítottam a helyesíráson is.

A napló egyes részeinek közreadásával szeretnék hozzájárulni az egykori Szatmár, Máramaros és Ugocsa vármegyék területéről toborzott ezred, és az abban szolgálatot teljesítő több tízezer honvéd történetének megismeréséhez.

1. Számú kép: A 12. honvéd gyalogezred géppuskás tüzelőállása, Wolhynia (1915/1916).¹

---

¹ Hadtörténeti Intézet és Múzeum gyűjteménye Leltári szám: 43.37 Letöltve: <https://magyarezredek.hu/hadtor-i-leaflet/contents/image-gallery.jsp> 2023.08.07.

A magyar királyi 12. honvéd gyalogezred a Nagy Háborúban

„A szatmári 12. honvéd gyalogezred legénységét a világháború kitörésekor Szatmár, Máramaros és Ugocsa megyékből egészítette ki. Az ezred törzse és I. zászlóaljja Szatmáron², a II. zászlóalj Máramarosszigeten³, a III. Nagykárolyban⁴ állomásozott. A háromféle — magyar, román és rutén — nyelvű legénység csaknem egyformán volt elosztva a zászlóaljak között. Kb. 55% magyar volt, a többi felerészben román és rutén. Az altisztek túlnyomó része a magyar nyelvűek közül került ki.”⁵ A felvonulástól egészen 1916. végéig az orosz fronton veszik fel a harcot a cári seregekkel. Ezt követően az olasz hadszíntérre vezényelték őket, ahol az 1918-as őszi összeomlásig tartózkodtak. Az ezred megfogyva, de a fogságot elkerülve, 1918. november 25-én ért vissza Szatmárnémetibe.

2. Számú kép: A 41. honvéd gyaloghadosztály képeslapja. A 12-es szatmári mellett, a 20-as nagykanizsai, a 31-es veszprémi és a 32-es dési gyalogezred tartozott a hadosztály kötelékébe.⁶

2 Szatmárnémeti, a történelmi Szatmár vármegye egykori székhelye. Ma Románia.

3 Máramarossziget, a történelmi Máramaros vármegye egykori székhelye. Ma Románia.

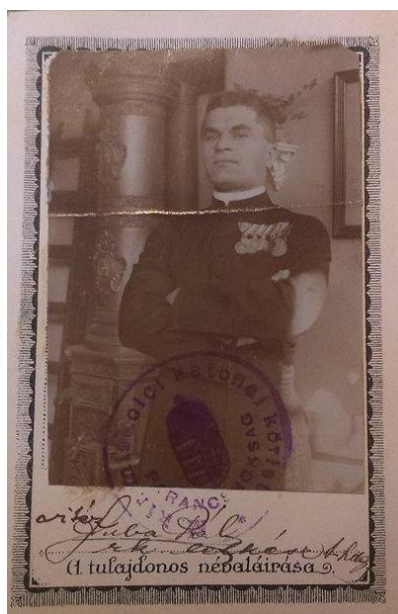
4 Nagykároly, a történelmi Szatmár vármegye egykori járási központja. Ma Románia.

5 Deseő Lajos: A m. kir. szatmári 12. honvéd gyalogezred, valamint menet- és népfőlkelő ezredeinek története. Budapest. 1931. 15. oldal.

6 Suba Pál hagyatéka: Az I. világháborúhoz kapcsolódó dokumentumok gyűjteménye.

Suba Pál életútja röviden

Bakos Anna és Suba Ferenc gyermekeként született 1894-ben, Tiszanánán. A jóeszű gyerek taníttatását a helyi plébános finanszírozta, így tudott Temesváron⁷ érettségit tenni. Érettségi után bevonult, rövid ideig a 10. honvéd gyalogezrednél szolgált, majd átkerült a 12. honvéd gyalogezredhez. A harcok során háromszor sebesült, a háború vége már hadnagyi rendfokozatban érte. Számos kitüntetéssel rendelkezett: bronz katonai érdemérem, nagyezüst, kisezüst, bronz, Károly csapatkereszt, sebesülési érem 1 sávval. A háborút követően papi pályára lépett, 1920-ban szentelték fel. A Horthy Miklós kormányzó által életre hívott Vitézi Rendbe 1923-ban avatták be, néhány forrás szerint ő az első egyházi személy akit vitézzé avattak.⁸ Az évek során több borsodi és hevesi településen munkálkodott. Kiemelendő a Szentistvánon eltöltött évei⁹, és a perencesbányai templom megépítésében játszott szerepe. 1947-ben Tiszanánára került a hívek kérésére. Utolsó lakhelye Egerben volt. 1975-ben hunyt el, nyughelye Tiszanánán a családi sírban található.

3. Számú kép: Suba Pál fotója, egy 1923-ban kiadott Emléklap című kiskönyv, belső oldalán, már a vitéz előtaggal. Nem megszokott látványt nyújt a papi ruha, és a háborúban szerzett kitüntetések együttese.¹⁰

---

7 Temesvár, a történelmi Temes vármegye egykori székhelye. Ma Románia.

8 Magyar Jövő. 5. évfolyam. 136. szám. 1923. június 19. 1. oldal. Vitéz Suba Pál című cikk.

9 A szentistvániak emlékezetében –az oral history alapján- ma is él, hogy 1944-ben a bevonuló a szovjetek tisztjeivel tárgyalt. Ennek tulajdonítják, hogy a máshol tapasztalt az erőszakoskodások, kilengések nem voltak jellemzőek a településen.

10 Suba Pál hagyatéka: Az I. világháborúhoz kapcsolódó dokumentumok gyűjteménye.

Részletek a naplóból

1917. Húsvét

„A Húsvét napját csak a szenvedésről emlegethetem”

„Csütörtökön meggyóntam, megáldoztam. Az egész tisztikarból csak egy zászlós, meg egy hadnagy és én áldoztam a katolikusok közül. Nagypénteken bejöttünk az állásba, ismét zászlóalj tartalékba jöttünk a Ferenc kavernába. Itt leszünk 7 napig, azután megyünk az első vonalba. A kavernában nappal szorosan voltunk, óriási víz van benne. A bakák állandóan hordják, és mégis tele van. Mindenem csupa víz és még mindig esik az eső. A Húsvét napját csak a szenvedésről emlegethetem, ha egyáltalán emlegethetem úgy, általában mert az első sorban a koszt olyan rossz volt, hogy ehetetlen. Másodsorban pedig az eső esik, és a víz folyik be rám tovább. Azon kívül az egészségem is nagyon rossz volt. Roppant rosszul érzem magam. Nagyszombat éjjelén is dolgozni kellett menni. A húsvét napján egész nap esett az eső. A talián nem lőtt csak keveset. Húsvét hétfőn és kedden annál többet lőtt.”

4. Számú kép: Suba Pál igazolványa II. osztályú vitézségi éremhez.¹¹

A katonáknak lövészárokból tengődés összefolyó mindennapjaiban egy-egy támpontot az ünnep jelentett. Suba naplójából kiderül, hogy hívő katolikusként tartotta a normál életben gyakorolt ünnepi szokásokat. A rossz idő, a támadó olasz mellett csalódás, hogy a fronton is elkészített ünnepi kalács és sonka nem jutott ki az állásba. Ezek az ünnepi ételek jellemzően megjelennek a visszaemlékezések Húsvéhoz köthető részeiben.

¹¹ Suba Pál hagyatéka: Az I. világháborúhoz kapcsolódó dokumentumok gyűjteménye.

1917. május 22-23. konstanjevicai harcok a X. isonzói csatában

„Én egyedül rohamoztam és foglaltam el a tábori őrsállást”

A X. isonzói csata¹² forgatókönyvében fontos szerepet játszottak a szatmári honvédek. A Konstanjevica¹³ település melletti állásokat az olaszok hevesen rohamozták és a fővonal előtti tábori őrsöket sikerült is elfoglalniuk. Azonban a fő védelmi vonalba nem sikerült betörniük, de fennállt a veszélye, hogy egy erőteljesebb támadást indítanak az elfoglalt őrsökből és az ekkorra már bevett szomszédos állásokból. *„A visszavert próbálkozások ellenére komoly veszélyt jelentett, hogy tábori őrsök elvesztése után a szomszédos védőszakaszban szolgáló 21-esek¹⁴ nem tudták tartani állásaikat, így az olaszok a szatmáriak balszárnya irányában nyomultak előre.”¹⁵*

A tábori őrsöket és a fő vonal közötti kavernák visszavételére ellentámadást indítottak, ami sikerrel is járt. A 9., 10., 11. század kijelölt szakaszai visszafoglalták az elveszett kulcspozíciókat. A 9. század támadó szakaszát Suba Pál vezette.

5. számú kép: Suba Pál (iksszel megjelölve) és társai valahol az olasz fronton.¹⁶

„Amint a tábori őrstől bejöttem, ott volt nálunk a II. zászlóaljtól egy pár fiú, akikkel egészen 5 óráig ittunk. Azután egész a zászlóaljig kikisértük. Amikor visszajövök azonnal kezdődött a pergőtűz. Egy aknától a kaverna szájában 1 halott és 12 sebesült lett. Most

---

12 1915, 1916 és 1917 években XII. ütközet zajlott le az olasz és osztrák-magyar-német csapatok között az Isonzó folyó mentén.

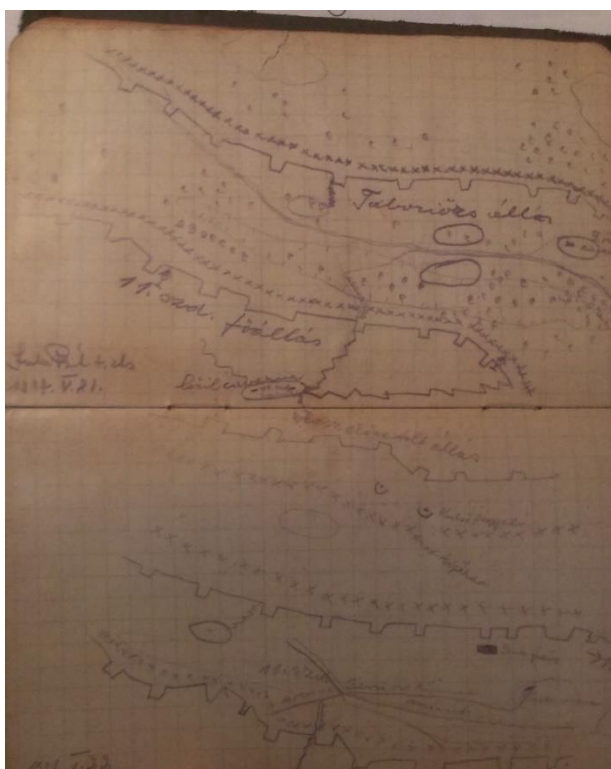
13 Konstanjevica na Krasu, ma Szlovénia.

14 A csehországi kiegészítésű császári és királyi 21. gyalogezred.

15 Stencinger Norbert: 1917. május 23. A M. Kir. szatmári 12. honvéd gyalogezred harcai Konstanjevica térségében. www.nagyhaboru.blog.hu, megjelent: 2023.06.22.

16 Suba Pál hagyatéka: Harctéri fotók gyűjteménye.

egészen délelőtt azoknak a jajgatását kellett hallani. Délután 2 órakor kezdődött a gyalogsági támadás egészen 10 óráig tartott. Másnap ugyanezek folytatódtak. Első nap 23-án bekísértetem 21 taliánt, köztük egy főhadnagyot. Másnap a balszárnyon voltam. Délután 3 óra körül csúnyán végig lőtte tizenötessel a balszárnyat úgy, hogy csaknem ott maradtam. Este kaptam a parancsot, hogy a szürkületben a tábori őrsállásunkat foglaljam vissza. De a saját tüzérségünk folyton lőtte, de azért indultam a szakaszommal. Amikor a kavernához értem, vagy négy kézigránátot dobtam be és azután bementem, a jobb kezemben a tör, balban pedig pisztoly, a kavernában nem volt senki. Baumly zászlós a kavernában rosszul lett. Be akart menni, amikor hallotta a két fogolytól, hogy az állásunk egész századdal meg van szállva.¹⁷ Én azt mondtam menjen, ha akar. Ő azt javasolta, hogy vonuljunk vissza. Persze a legénység azt helyeselte, és éppen ez volt az oka annak, hogy amikor rohamra mentem az emberek félve jöttek. Roham közben vissza akartak futni. [...] S így én egyedül rohamoztam és foglaltam el a tábori őrsállást a saját ágyútüzünkben. Mivel a tüzérség nem volt értesítve és a saját illetve cseh gyalogság és géppuska tűzében. De hála a jó Istennek nem történt semmi bajom.”

6. Számú kép: Suba által készített vázlat a Konstanjevica melletti állásokról.¹⁸

¹⁷ Itt bizonyára pánikra, kétségbeesésre kell gondolni, és a kiindulóponttra való visszatérésre.

¹⁸ Suba Pál hagyatéka: Harctéri napló.

„A M. Kir. 41. honvéd gyaloghadosztály parancsnoka, Schamschula Rezső altábornagy másnap küldött táviratában így értékelte az előző nap eseményeit: „Honvédek! A tegnapi nehéz harcokban dicsőségesen viselkedtetek. A leghevesebb olasz támadások dacára állásaink mindenhol a kezünkben maradtak, az olasz foglyok száma az ezret megközelíti. Külön elismerést érdemel a II/31-es zászlóalj által végrehajtott ellentámadás Kostanjevicára, s a III/12 zászlóalj magatartása, mely saját erejéből 5 támadást visszavert, közel 500 foglyot ejtett s 5 géppuskát zsákmányolt! Így tovább s a győzelem a miénk!”¹⁹

Lehetséges, hogy Suba a távirat miatt is írt a tőle megszokottól részletesebben. Érezhette, hogy kiemelkedő haditettét hajtottak végre. Ezt alátámasztja az is, hogy egy térképet is rajzolt, erre nincs másik példa a naplójában. Az konstanjevicai dicsőséges harcok fontosságát más is mutatja. A háborút követően május 23. lett a szatmári honvédek hivatalos ezrednapja. Igaz ennek a dátumnak a kiválasztására nem csak a konstanjevicai harcok, hanem a placzkowicei²⁰ győztes csata is okot adott.

Suba Pált, az előretolt őrs és a kaverna visszafoglalása, valamint a fogolyejtés haditettek miatt arany vitézségi éremre terjesztették fel. A biztosnak gondolt aranyból végül I. osztályú „nagy” ezüst lett, amit szomorúan vett tudomásul: „*Mit érek vele? Az arany életbiztosító lett volna.*” 1923-ban, ez a nagyezüst adja neki a jogot Vitézi Rendbe való felvételre.

Később ezt a csatanapot a Magyar Katonai Közlönyben Fruttinger János is elemezte. Érdekes, hogy két súlyos hibát is vét Suba zászlós kapcsán. Megállapítja, hogy Suba elesett a harcban és, hogy halála után megkapta az arany vitézségi érmet. „A III. zászlóaljnál vitézül verekedve halt hősi halált Suba Pál tartalékos zászlós, aki vitézségéért halála után az arany vitézségi érmet nyerte el.”²¹

---

19 Stencinger Norbert: 1917. május 23. A M. Kir. szatmári 12. honvéd gyalogezred harcai Konstanjevica térségében. www.nagyhaboru.blog.hu, megjelent: 2023.06.22.

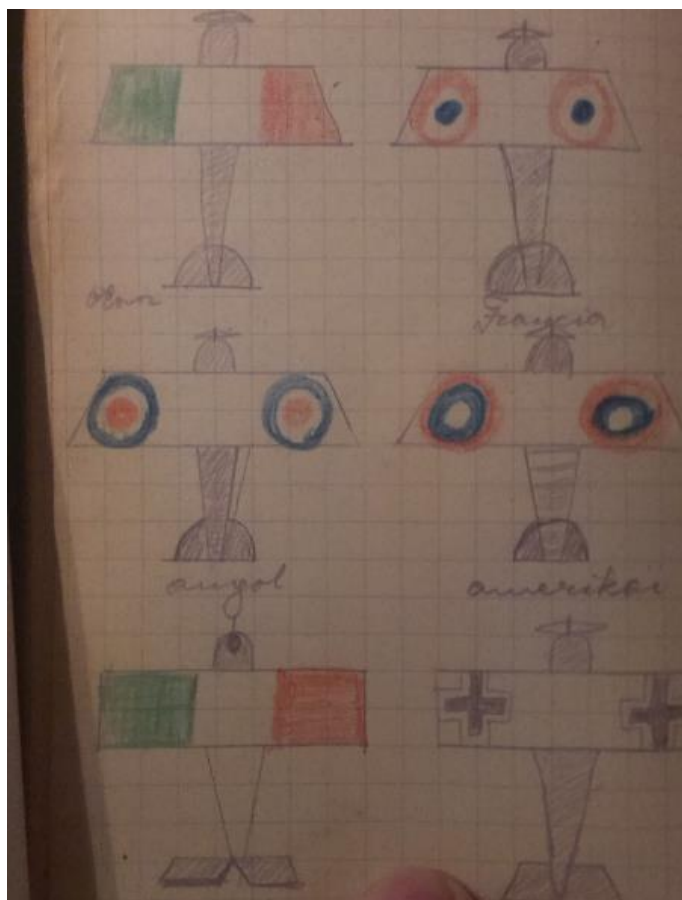
20 Placzkowice, ma Lengyelország

21 Magyar Katonai Közlöny, 1926 (14. évfolyam) A volt 12. honvédgyalogezred a 10. Isonzó-csatában. Írta: Fruttinger János főhadnagy

1918. június 22-23. A Piavénál

„Minden ember átjött a Piavén, szegény mind nyakig vízben”

A 1917. őszi Caporetto²² melletti áttörés következtében, az osztrák-magyar-német előrenyomulás után a frontvonal délebbre került, és a Piave alsó folyása mentén állt be decemberben. A súlyos vereség megviselte az olasz hadsereget, amit a szövetségeseiknek kellett mind felszerelésben, mind előerőben megsegíteni. Az Osztrák-Magyar Monarchia egy csendesebb időszak után, 1918. júniusában újabb offenzívát indított a Piave mentén,²³ ez azonban súlyos kudarcba fulladt.

7. Számú kép: Ceruzarajz az olasz égbolton cirkáló különböző repülőgépek felségjelzéseiről. ²⁴

Suba Pál június 10-én érkezett vissza szabadságáról a front mögötti területre. Itt tartózkodási során szinte hitetlenkedve írja naplójának a tapasztaltakat: „Csak úgy reng a

²² Kobarid, ma Szlovénia.

²³ A II. piavei csata 1918. június 15-22. között zajlott.

²⁴ Suba Pál hagyatéka: Harctéri napló.

*föld, csörögnek az ablakok, pedig 120 kilométerre vagyunk a frontról, hála a jó Istennek.,*²⁵

Egészen június 22-ig a front mögötti zónában tartózkodik különböző parancsokkal. Június 18-án egy szolgálati jegyet vett kézhez, miszerint a telefonosok parancsnokának akarják kinevezni. Véleménye az, hogy ez egy jó beosztás lenne, de sajnos nem alkalmas erre a feladatra. Ugyanakkor abban bízott, hogy amíg kiderülnek a hiányosságai addig eltelik egy-két nap, és így még pár napot hátul maradhat: *„Aggódtam, hogy ebbe a nagy harcba, ki kell menni a vonalba. Mivel én nem végeztem tisztii telefontanfolyamot, és nem tudok németül félek, hogy egyszer rájönnek, s akkor ismét kitesznek a vonalba.”*

Ez be is következett, 4 nappal a jegy átvétele után már az első vonalban van. Június 22-én érkezett ki oda, ekkor már a sikertelen támadást követő visszavonulás zajlott a Piavén keresztül. A szatmári 12-eseknek a visszavonulás fedezése volt a feladata. *„A visszavonulás szerencsésen megtörtént, a taliánok nem vették észre. Minden ember átjött a Piavén, szegény mind nyakig vízben.”* Az ekkor már nyomasztó hadianyagbeli antant főlényről, rövid tömondatokban tesz megállapításokat. *„Folyton lő a hülye digó. [...] Repülők állandóan cirkálnak.”*

---

25 Suba Pál ekkoriban Cividale del Friuli település környékén tartózkodik.

1918. augusztus: Békebeli feladatok a front mögött

„Mese dolgom van...”

Augusztusban kellemes, szinte a békeéveket idéző feladat találta meg: „*Sok dolgom volt mostanában, amivel engem bíztak meg a buscói²⁶ körlet learatásával és beszállításával. Mintegy 400 keresztet arattam és szállítottam be. Azonkívül már állomásparancsnok is vagyok, és igencsak munkát ad a mindenféle bejelentés. 12-én voltam az ezred részére a kaszálót átvenni, 35 kilométerre hátra.*” Ennek a mozgalmas, de kemény és sok szervezést igénylő munkának egyetlen, de mindennél fontosabb előnye volt: távol tartott a frontvonal halálmezejétől. Azonban ennek is vége szakadt egyszer.

8. Számú kép: Hintázás a pihenőben. Suba Pál jobbról a második.²⁷

---

²⁶ Busco, Olaszország.

²⁷ Suba Pál hagyatéka: Harctéri fotók gyűjteménye.

1918. október-november: Az utolsó háborús napok

„Nyomorult béke lesz ebből”

A bekezdésben tárgyalt időszakban az ellenség erőfölénye és ellátmánybeli bősége már egyértelmű volt minden a fronton harcoló katona számára. A saját oldalon ugyanezek a feltételek egyre kevésbé voltak adottak, az ellátási nehézségek fennálltak, mind a fronton, mind a hátszágban is. Az általános kimerültség mellett egyre jobban érezhető volt a béke iránti vágy.

„Október 5-én este jött táviratban, hogy ismét felajánlotta a kormány német és törökökkel együttesen a békét és fegyverszünetet. Persze örülnénk neki, hogy talán majd így már hamarabb vége lesz. De ha meggondolja az ember, nyomorult béke lesz ebből. Nem lesz nekünk azért a sok ember és anyag áldozatért semmi pótlás, mert addig halasztották, amíg minket kezdenek verni. Az antantnak esze van. Október 5-én végeztek ki három magyar katonát, egy szakaszvezetőt és két őrvezetőt lázítás büntette miatt. A 313. ezrednél lázították az embereket, hogy 1-én éjjel hagyjuk el az állást s jöjjenek haza. Egy rakéta jelre el is hagyták volna, ha erre az időre egy borzasztó nagy erő nem jön. Amely éppen este 10 órákor, az indulás idején volt a legnagyobb. A hadosztály bíróság ezt a hármat, mint főbűnöst, főbelövésre ítélte, a többi ellen pedig folyik az eljárás. A főbelövés mi mellettünk, egymás után történt. A legnagyobb bűnös legutoljára lövetett agyon. Borzasztó látvány volt.[...]

9. Számú kép: „918. júl. 21. Valentigó”²⁸ című fotó.²⁹

---

²⁸ Valentigo di Sotto, Olaszország.

²⁹ Suba Pál hagyatéka: Harctéri fotók gyűjteménye.

Borzasztó nagy béke hírek vannak, úgy hogy szinte fél az ember, hogy valami kihatása lesz, s béke nem. Mert már azt beszélnek nap, mint nap, hogy megyünk vissza hátra a határra, a fegyverszünet beáll, s a béketárgyalás megkezdődik. Wilson³⁰ elfogadta az ajánlatunkat, három pont feltételével s most mi ezt a három pontot el is ismerjük, s már a válasz el is ment. 8 nap múlva tehát várjuk a nagy napot. Tekintettel a nagy béke hangulatra igyekszem magamnak béke, civil ruhákat beszerezni. Már csináltattam egy öltönyt katona szövetből, egy sport kabátot bársony szövetből és egy sátorlapból.

A naplóban is megjelenik padovai fegyverszünet kötése során elkövetett végzetes hiba, miszerint csak a fegyverszüneti szerződés első része került a csapatok felé kihirdetésre. „A fegyverszüneti szerződés első része ugyanis akképp szólt, hogy az ellenségeskedést azonnal kell beszüntetni. A hozzáfűggesztett toldalék szerint azonban csak november 4-én délután 3 órakor.”³¹

Fegyverszünet van. Itt a 208. dandárt is azért fogták el, mert úgy adták ki a parancsot, hogy november 2-án 12 órakor kezdődik a fegyverszünet, pedig valójában csak 3-án délután 3-kor.”³²

---

30 Woodrow Wilson, az Amerikai Egyesült Államok 28. elnöke. 1918. január 8-i beszédében ismertette híres 14 pontját, melyekről úgy vélte, hozzájárulhatnak majd az első világháború mielőbbi befejezéséhez, illetőleg egy igazságos és tartós béke megkötéséhez.

31 Aggházy Kamil–Stefán Valér: A világháború: 1914-1918, Budapest. 1934. 294. oldal.

32 Suba Pál naplójában többször is dátumot téveszt. A fegyverszünet és a harcok beszüntetésének időpontjában is téveszt. A padovai fegyverszünetet november 3-án írták alá, és másnap délután 3 órakor lépett hatályba.

Összefoglalás

Munkámban Suba Pál szemüvegén keresztül mutattam be a szatmári honvédek helyállását és életét az I. világháború lövészárkaiban. Igyekeztem a „világháború alulról” szemléletet követni, ahol a „kisember” gyötrelmeire és érzéseire fókuszálok.

A tárgyrészben vallás-háború-béke témakörökre támaszkodtam. Suba zászlósna a kereszténység legnagyobb ünnepe, keserves és nélkülöző „front Húsvétba” torkollik, ami nagyon lehangolja. A második témakörben a szatmári honvédek a tomboló X. isonzói csatában találjuk, ahol a naplóíró - sok társával együtt - bátorságát megmutatva tüntette ki magát. Később, kissé érintőlegesen, a gyászos kimenetelű Piave csatába is elkalauzol minket, igaz ebben tevékenyen nem vett részt, csak a záróakkordjaira érkezett meg. Végül az utolsó hónapok, napok eseményeire fókuszálunk, amikor már érezhető közelségben van a harcok vége.

Úgy gondolom, hogy Suba Pál és naplója érdekes képet ad a katonaéletről. Suba a bajtársai körében kötelességét teljesítő honvéd, aki elvégzi a rábízott veszélyesebbnél veszélyesebb feladatokat. Fiatal kora ellenére támadások vezetésével is megbízták, ami talpraesettségét is bizonyítja. Több alkalommal az elvárhatónál többet is felmutatott, erről tanúskodnak a kitüntetései. A szűkebb frontkörnyezetből kiszakadva viszont már az emberi esendőség példája. A front mögötti feladatait, tanfolyamait igyekszik elhúzni, úgy alakítani, hogy minél később kelljen visszatérnie csapattestéhez, ezért elítélni aligha lehet.

10. Számú kép: Csoportkép, immár rohamsisakkal is el lettek látva a honvédek, Suba Pál iksszel jelölve.³³

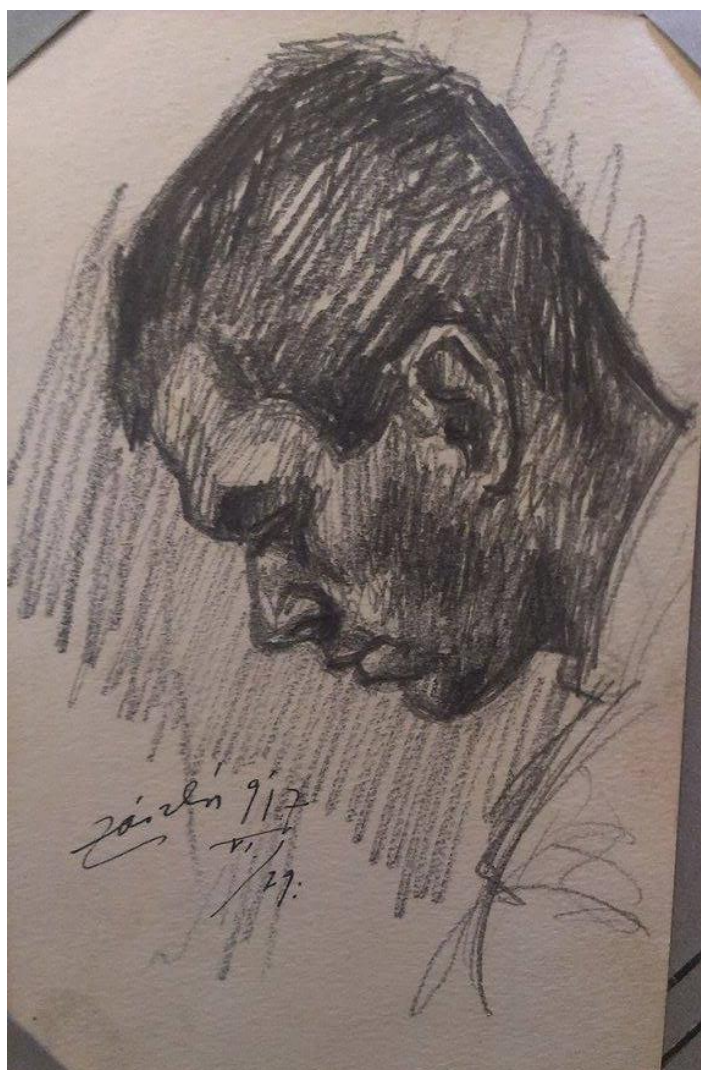
11. Számú kép: Suba Pál immár tiszti karddal.³⁴

---

33 Suba Pál hagyatéka: Harctéri fotók gyűjteménye.

34 Suba Pál hagyatéka: Harctéri fotók gyűjteménye.

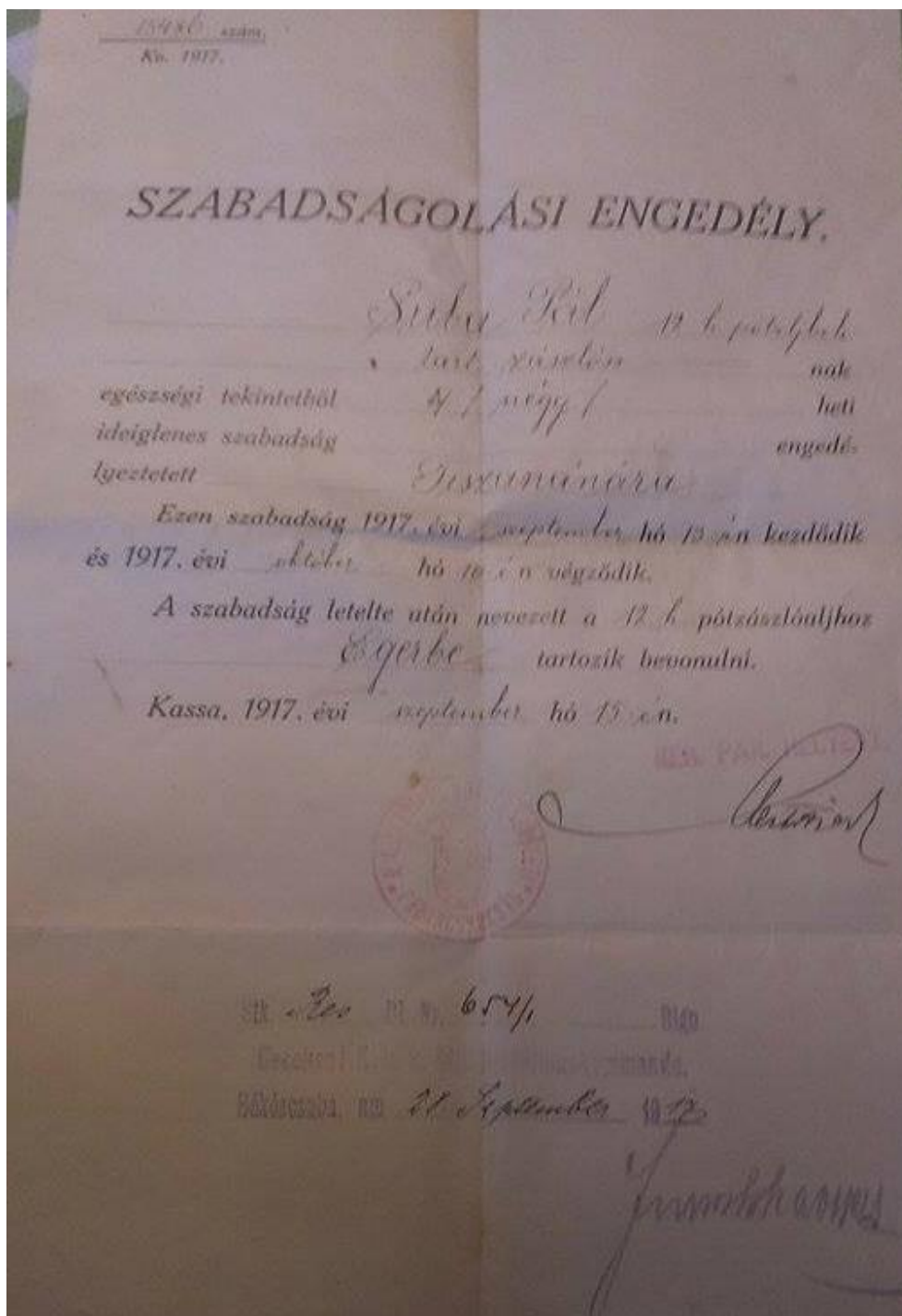

12. Számú kép: 1917. VI. 27-én készült ceruzarajz Suba zászlósról. Ekkor a front mögött Ivanji Gradon³⁵ tartózkodott.³⁶

---

35 Ivanji Grad, Szlovénia.

36 Suba Pál hagyatéka: Az I. világháborúhoz kapcsolódó dokumentumok gyűjteménye.

13. Számú kép: 4 hétre vonatkozó szabadságolási engedély. A szabadság letelte után Egerbe kellett bevonulni a pótzászlóaljhoz.³⁷

³⁷ Suba Pál hagyatéka: Az I. világháborúhoz kapcsolódó dokumentumok gyűjteménye.

Magyar katonák !

Von Belov, gögös porosz tábornok, mától kezdve az osztrák-magyar hadseregnek a főparancsnoka. Ez volt Wilmós császárnak a vágya, és ma, Ausztria-Magyarországon, Wilmósnek minden vágya, egy parancs.

Wekerle, ez a hamis erdélyi szász, a németek alázatos szölgája most... Ő csinálja azt a mit Berlinből parancsolnak, mert muszai.

Mi féle szövetség ez, Magyarok?.. Balla Aladár magyar képviselő azt mondja: « Arra már volt eset, hogy az egyik állam a másikat meghódította, szuverenitása alá vonta. De oly eset még nem volt a világtörténelemben, hogy egy nemzet szuverenitása, függetlensége és önállósága vesszen el akár egészben, akár részben

eppen azon szövetségese javára, melylyel karöltve, melynek oldalán együtt vívta a világ legnagyobb háboruit, a legnagyobb vitézséggel, a legdicsőségesebben ». (Világ, Szombat, június 22-én).

Es mégis agy hangzik az utolsó legnémetebb újdonság!... De tilós a lapoknak írni ezekről az újdonságokról.

A magyarok nyugalmat, békét, szabadságot, egészséges nemzeti fejlődést akarják, anyi véráldozás után.

A magyarok önálló, magyar hadsereget kértek... és Wilmós durván, Von Belovval, válaszol... Egy igen erős válasz ez, Magyarok!...

A németek hódításokat akarják, mert van még magyar arany, van még magyar buza, van még, ösi, szabad, daloló magyar vér... Ezek a ti szabadságotoknak utolsó orái... lövőben szép Magyarország is, egy porosz tartomány lesz... Ez a magyar balsors... Szegény, sápad Magyarország!...

161

14. -15. Számú kép: Németek ellen uszító röplap. Az ellenséges röplap birtoklása súlyos kihágás volt.³⁸

38 Suba Pál hagyatéka: Az I. világháborúhoz kapcsolódó dokumentumok gyűjteménye.

Felhasznált irodalom, gyűjtemények

Internetes források

- Magyar ezredek az I. világháborúban: <http://www.magyaerezdek.hu/hadtorileaflet/>
- Stencinger Norbert: 1917. május 23. A M. Kir. szatmári 12. honvéd gyalogezred harcai Konstanjevica térségében. www.nagyhaboru.blog.hu

Forráskiadványok, forrásközlések

- Magyar Katonai Közlöny: A volt 12. honvédgyalogezred a 10. Isonzó-csatában. Budapest. 1926. Írta: Fruttinger János
- Deseő Lajos: A m. kir. szatmári 12. honvéd gyalogezred, valamint menet- és népfőlkelő ezredeinek története. Budapest. 1931.
- Aggházy Kamil–Stefán Valér: A világháború: 1914-1918, Budapest. 1934.
- Dobrossy István (szerk.): Tanulmányok Diósgyőr történetéhez 9. Percesebányatelep története a XIX–XX. században. Miskolc. 2001.
- Makai János (szerk.): Tiszanána évszázadai. Tiszanána. 2011.

Emlékiratok, naplók

- Suba Pál naplója, fotói, dokumentumai

Sajtó (napi- és hetilapok, folyóiratok, közlönyök)

- Magyar Jövő, 1923

Szakirodalom

- Romsics Ignác (szerk.): Magyarország az első világháborúban, Kossuth Kiadó, Budapest 2010.
- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris, Budapest, 2010.
- Hajdú Tibor - Pollmann Ferenc: A régi Magyarország utolsó háborúja, 1914-1918, Osiris Kiadó, Budapest, 2014.
- Holmár Zoltán: Első világháborús emlékművek Szabolcs és Szatmár vármegyékben a két világháború között (1918-1938), Debrecen, 2019.

NYILATKOZAT

Alulírott *Pásztor Levente*, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam benyújtott

„Részletek Suba Pál szatmári 12-es honvéd naplójából”

című pályamunka önálló szellemi termékem. Amennyiben mások munkáját felhasználtam, azokra megfelelően hivatkozom, beleértve a nyomtatott és az internetes forrásokat is.

Tudomásul veszem és hozzájárulok, hogy a pályamunka a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Levéltárába kerül elhelyezésre.

Tudomásul veszem és hozzájárulok, hogy a pályamunkát a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Levéltára megjelentetheti.

Kelt: Kazincbarcika, 2023. év 08. hó 06. nap.

.....
aláírás